

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ

Селіванова В. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Під час переходу і встановлення ринкової економіки в Україні особлива увага була приділена саме акціонерній формі господарювання, яка стала могутнім способом побудови та розвитку господарської системи, а також дала змогу брати участь в інвестиційному процесі підприємцям та значній кількості пересічних громадян, спираючись на перерозподіл капіталу в економіці країни у найбільш ефективних сферах господарювання.

Закон України «Про акціонерні товариства» [1] є основою нормативного закріплення порядку створення, діяльності, припинення, виділу акціонерних товариств, їхнього правового статусу, прав та обов'язків акціонерів. І за свою десятирічну історію Закон про АТ зазнав близько 30 змін.

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність акціонерних товариств, крім Закону про АТ [1], є Цивільний кодекс (далі – ЦК) України [2], Господарський кодекс (далі – ГК) України [3], Закон України «Про господарські товариства».

Відповідно до ч. 1 ст. 152 ЦК України, акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [2]. А ч. 2 ст. 80 ГК України визначає акціонерне товариство як господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом [3].

Проте основним і фундаментальним нормативно-правовим актом є Закон «Про акціонерні товариства», в якому визначається, що акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями.

Акціонерні товариства за типом поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства. Останні зміни, внесені до Закону про АТ, змінили розмежування цих видів.

Сьогодні, згідно із Законом про АТ, акції будь-якого акціонерного товариства можуть купуватися та продаватися на фондовій біржі (ст. 24) [1]. Раніше акції приватного акціонерного товариства (далі – ПрАТ) не могли бути об'єктом купівлі-продажу на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону.

Із січня 2018 року публічними вважаються лише ті акціонерні товариства, цінні папери яких станом на початок 2018 року перебували в реєстрі фондової

біржі (пройшли процедуру лістингу) або які оприлюднили повідомлення про публічну пропозиції цінних паперів у порядку, встановленому НКЦПФР.

Усі інші ПАТ уважаються такими, що не здійснювали публічну пропозицію цінних паперів, і до них застосовуються вимоги Закону України «Про акціонерні товариства», що регулюють діяльність ПрАТ.

При цьому зазначені ПАТ не стали приватними. Вони лише перейшли на спрощений правовий режим у питаннях емісії цінних паперів, розкриття інформації та корпоративного управління.

Цей перехід для ПАТ, які не бажають здійснювати публічну пропозицію акцій, відбувався без необхідності скликати загальні збори акціонерів, ухвалювати рішення про зміну типу товариства та здійснювати обов'язковий викуп акцій в акціонерів, які не погоджуються зі зміною типу товариства.

Водночас ПрАТ незалежно від форми власності не позбавлене права здійснити публічну пропозиції цінних паперів за умови зміну типу на ПАТ та оприлюднення проспекту цінних паперів, затвердженого НКЦПФР.

АТ самостійно визначає необхідність зазначати у своєму найменуванні його тип, передбачений ст. 5 Закону про АТ.

Указані законодавчі зміни внесені до Закону про АТ у зв'язку з поступовим переходом на європейські критерії поділу акціонерних товариств на публічні та приватні. У правових системах країни Європейського Союзу публічними компаніями визнаються лише такі, які здійснили публічну пропозицію своїх цінних паперів. Будь-які інші критерії не можуть бути використані, щоб назвати компанію публічною чи приватною.

Впроваджені зміни мають на меті забезпечити поступове вирішення проблеми «псевдопублічності» більшості публічних акціонерних товариств, які відповідний статус отримали не за рішенням акціонерів, а в спадок від колишніх роздержавлених підприємств. Закон розширює обсяг інформації та способи її розкриття для публічних акціонерних товариств і банків, але й лібералізує вимоги щодо розкриття інформації для приватних акціонерних товариств та акціонерних товариств, які не здійснили публічну пропозицію акцій.

Список використаних джерел:

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 20.10.2019).

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 21.10.2019).

3. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 21.10.2019).